

livá syntagmata, překlady textů a tabulky srovnávající více textů z hlediska sémiotické analýzy. Hebrejský text je zaznamenán nevokalizovaným kvadrátním písmem. Snad by bylo důslednější také hebrejský text uvádět v přepisu, stejně jako texty asyrské, chetitské a egyptské.

Přes uvedené výhrady představuje kniha *Ancient Conquest Accounts* nesporný přínos pro studium textů hebrejské bible v kontextu starověkého Předního východu. Jedná se o solidní studii, která, doufejme, bude inspirovat další badatele k synchronnímu a kontextuálnímu přístupu k biblickým textům.

Viktor Ber

APOKALYPTIKA A NOVÝ ZÁKON

Elían Cuvillier, Apokalypsa byla zítra – Vyznání naděje v Novém zákoně, z francouzského originálu přeložil Jan Keřkovský, Mlýn, Třebenice 1999, 77 stran.

Elían Cuvillier, novozákoník z francouzského Montpellier, zavádí ve své knize čtenáře do nejzazších komnat teologické kuchyně, jež apokalyptické a eschatologické texty Nového zákona bezpochyby představují. To potvrzuje i autorův postřeh, že i nadmíru zdatný exeget Jan Kalvín napsal komentáře k celému Novému zákonu právě kromě apokalyptické knihy Zjevení. V úvodu Cuvillier zkoumá (a) *Sitz im Leben* židovských apokalyptických materiálů, kterým jsou různá období krizí začínající dobou krále Antiocha IV. Epifana a končící Hadriánovým potlačením Bar Kochbova povstání, (b) motivy vedoucí k jejich sepsání a (c) typické znaky, jež tyto materiály obsahují. Na konci úvodní části Cuvillier klasifikuje apokalyptiku jako „jeden z výhonků starozákonní profétie“ (str. 16), což jen potvrzuje dvojí literární prorocko-apokalyptickou vazbu Starého a Nového zákona, protože: „... Důvěřivým očekáváním příchodu Božího vyslance, jenž nastolí království bez konce, tvoří židovská apokalyptika most k Božímu zjevení

v Ježíši Kristu, tak jak o něm bude svědčit Nový zákon.“ (tamt.).

Hlavní část knihy tvoří chronologický přehled novozákonních apokalyptických látek. Cuvillier nejprve ohledává pavlovské a popavlovské apokalyptické představy (str. 17–28) v ústředních textech 1 Te 4–5, 1 K 15 a 2 Te 2. Pak přicházejí na řadu synoptici (str. 29–45) a jejich texty Mk 13, Mt 24–25 a Lk 21, ve kterých autor sleduje proces tradování a sémantického přeznačování. Nakonec se ke slovu dostává *opus apocalypticum* Nového zákona, Janovo zjevení (str. 46–70). I zde Cuvillier stanovuje dobové pozadí vzniku spisu a z toho plynoucí interpretační tlaky.

Závěr knihy (str. 71–74) je instruktivní náповědou, jak také dnes porozumět apokalyptickým textům, které Nový zákon, inspirativní zdroj křesťanské církve, integroval do svého literárního celku.

Pro Cuvilliera je při výkladu židovských a křesťanských apokalyps směrodatný interpretační důraz, který zasazuje texty do určité historické situace, jež

dává vzniknout mechanismům, které situaci vykládají a tím překonávají její aktuální děsivost (útlak za Tita, Nerona, Domitiana apod). Tvzení o korektnosti či nekorektnosti výkladu, pochopení či překroučení apokalypsy (str. 54–55) jsou jasným přiznáním Cuvilliera k tomuto důrazu. To je bezpochyby legitimní. Přesto čtenář musí trochu znejistět, uvědomí-li si, že se žánr apokalypsy stával útočištěm v dobách a situacích, které nebyly k rozsáhlému vyjasňování užívané interpretační polohy zrovna příhodné. Snad proto se může s odstupem času jevit užití apokalyptického materiálu určitou skupinou jako „nepřiměřené“ (srov. str. 54). Otevřenost textu vůči duchu doby, již si může čtenář vysvětlit (opět legitimně) jako apokalyptickou a poměrně jasná historicko-kritická a textově-sémantická vysvětlení sladit zkrátka úplně nelze. Apokalyptiku lze buď zkritizovat, „zavrhnout všechny fantastické výklady“ (str. 54), „přiměřeněji“ jí porozumět a naslouchat „skutečnému záměru“ jejího jazyka (str. 20), nebo se oddat imaginativní síle apokalyptických textů, vstoupit do živého dialogu s židovsko-křesťanskými tradenty a stát se jeho spolutvářci.

Poněkud překvapující je autorovo paušalizující vidění židovské apokalypsy jako nepřátelské k dějinám, protože: „se v nich musí bojovat, ale hlavně je třeba z nich vyjít a netrpělivě čekat budoucí vysvobození“ (str. 71). Čteme-li však pozorně Starý zákon, pak například tzv. Deuterozachariáš sotva odpovídá Cuvillierovu výměru, zvláště když si uvědomíme, že patří do literárního celku Dodekaphetonu, který má jako celek (autor vykládá novozákonní apokalyptiku také ze širších literárních souvislostí) sotva co společného s entuziasmem a sociální přezíravostí.

Naopak velmi zdařilé je trojstuňové schéma, které autor v průběhu celé knihy sleduje: Nový zákon přejímá židovskou apokalyptiku, již novozákonní autoři (a) užívají v novém kontextu („adaptace“ a „zaostření“), který (b) vzbuzuje u konkrétních společenství křesťanů naději, jež (c) neumožňuje ustrnout v entuziastické a nečinné poloze, nýbrž burcuje k aktivitě v dosud existujícím světě. Triáda zaostření – naděje – aktivita je Cuvillierem dobře exegeticky podložena a je jen na čtenářích, jak ji homileticky a teologicky využijí.

Filip Čapek

ŽIDOVSKO-KŘEŠŤANSKÝ DIALOG V AMERICKÉM PROSTŘEDÍ

Rabbi Yechiel Eckstein, How Firm A Foundation. What You Should Know About Jews And Judaism, Paraclete Press, Brewster, Massachusetts 1997, 269 stran.

Y. Eckstein (1951) je zakladatelem *International Fellowship of Christians and Jews* a *Center for Jewish and Christian Values* a autorem řady publikací v oblasti židovsko-křesťanského dialogu.

Předložená publikace je rozšířená revize dříve publikované knihy, která se v USA stala bestsellerem. Je „kapesním průvodcem“ na cestu setkávání se židovstvím v komunitách ze sousední